

Bijlage VWO
Aruba, Bonaire, Curaçao en Sint Maarten
2025

tijdvak 2

aardrijkskunde

Bronnenboekje

Opgave 1 – De positie van Sri Lanka in het wereldsysteem

bron 1

Import en export van Sri Lanka (2021)

Top 5 import (totale waarde \$21,9 miljard)

rang	importproducten	aandeel van de totale importwaarde	herkomstlanden	aandeel van de totale importwaarde
1	olie en olieproducten	16,8%	China	25%
2	machines	16,3%	India	22,2%
3	textiel	15,8%	Verenigde Arabische Emiraten	7%
4	chemische producten	9,9%	Singapore	3,7%
5	metalen	9,1%	Maleisië	3,6%

Top 5 export (totale waarde \$14,1 miljard)

rang	exportproducten	aandeel van de totale exportwaarde	export-bestemmingen	aandeel van de totale exportwaarde
1	textiel	43,5%	Verenigde Staten	22,8%
2	koffie, thee en kruiden	15,1%	India	7,1%
3	plastic en rubber	9,2%	Groot-Brittannië	6,8%
4	bewerkte landbouwproducten	5,9%	Duitsland	6,2%
5	machines	5,2%	Italië	4,3%

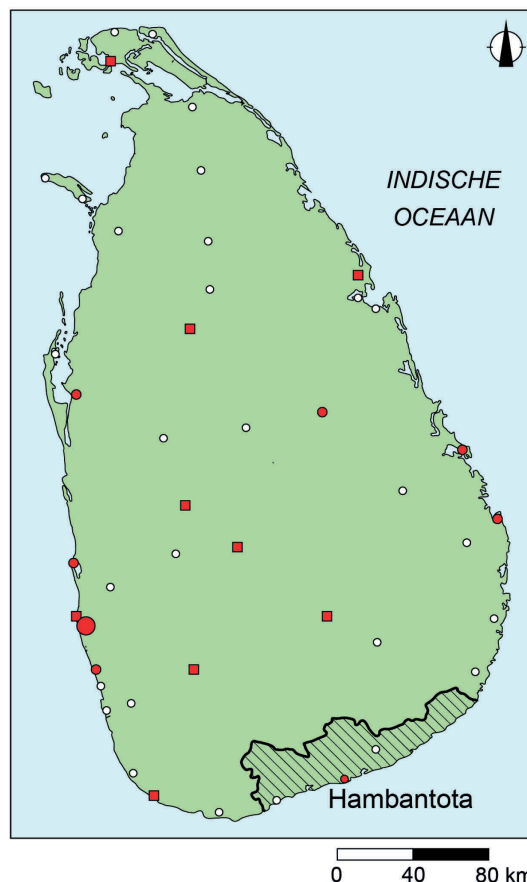
Investerings in Hambantota International Port

Hambantota is de grootste plaats in het gelijknamige district in het zuiden van Sri Lanka. In het district woont driekwart van de bevolking op het platteland en werkt ongeveer de helft van de beroepsbevolking in de primaire sector.

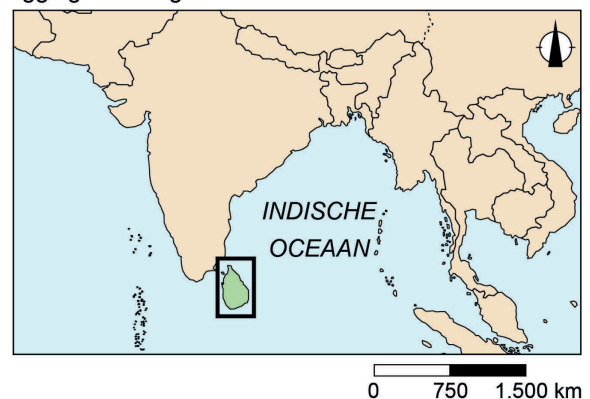

In opdracht van de regering van Sri Lanka bouwden Chinese aannemers vanaf 2008 een diepzeehaven naast het oude centrum van Hambantota. De haven van Hambantota is onderdeel van een masterplan voor een nieuwe stad, Groot Hambantota, waarvoor al een internationaal vliegveld en nieuwe autosnelwegen aangelegd zijn. De haven werd grotendeels bekostigd met leningen van een Chinese bank. In 2016 bleek dat Sri Lanka de leningen niet kon terugbetalen. Om onder de schuldenlast uit te komen, kende de regering een Chinees havenbedrijf het alleenrecht toe op de exploitatie van de haven voor 99 jaar.

Ligging Hambantota

ligging kaartfragment

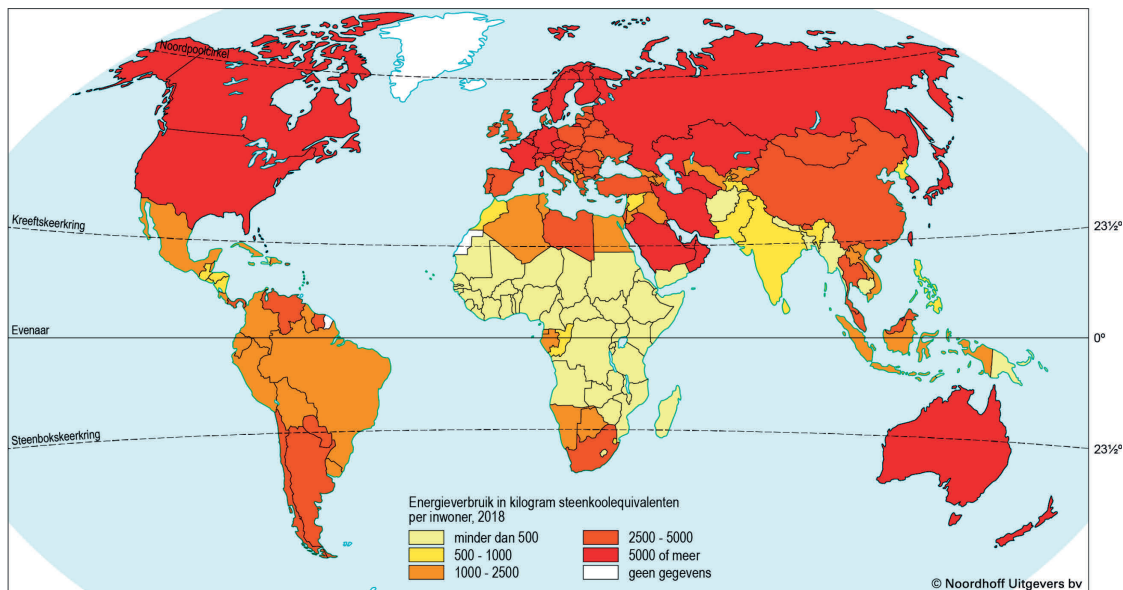
Legenda:

- district Hambantota
- hoofdstad
- provinciehoofdstad
- stad >100.000 inwoners
- stad <100.000 inwoners

Opgave 2 – Energietransitie in Sub-Sahara Afrika

bron 3

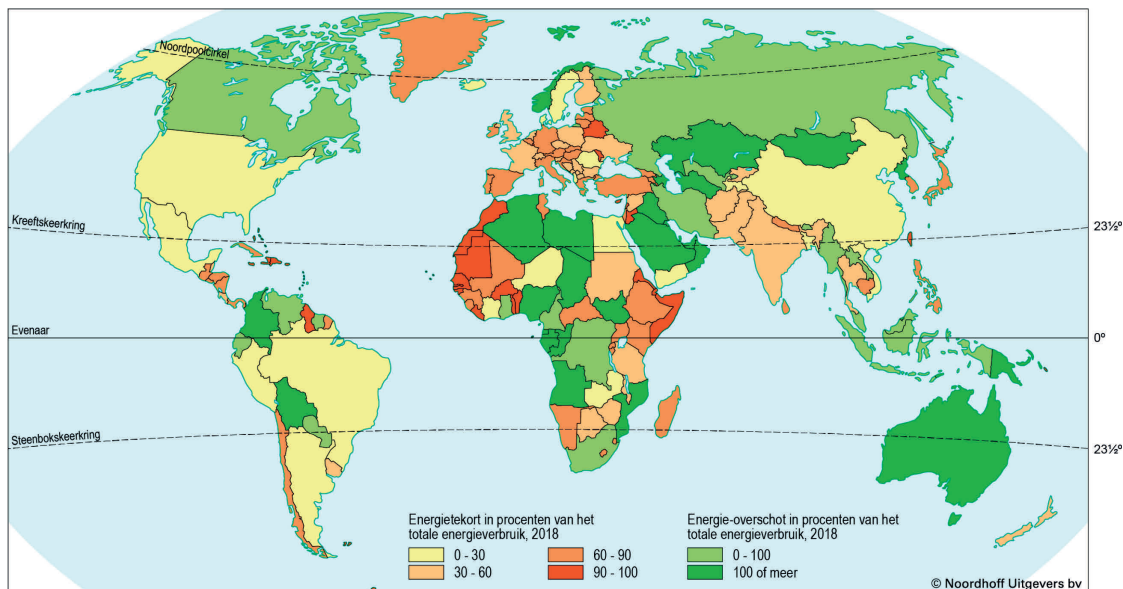
Energieverbruik

bron 4

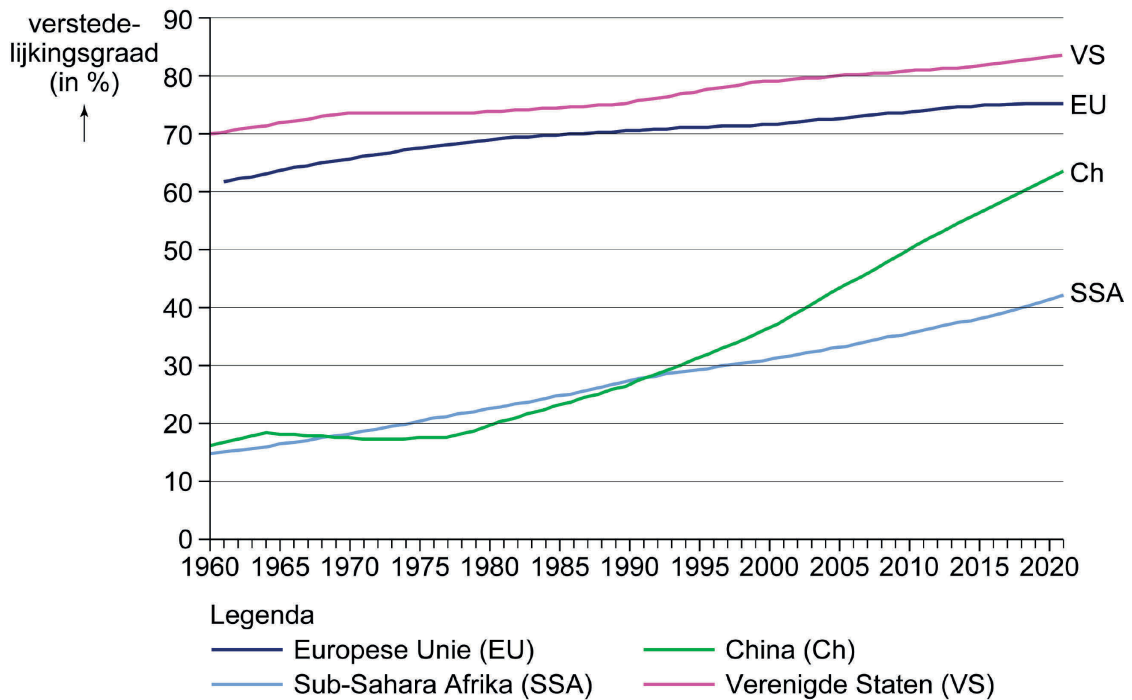
Energiebalans

De energiebalans is het verschil tussen het aanwezige energiepotentieel (in de vorm van onder andere aardolie, aardgas, steenkool, zonnepanelen en windmolens) en het energiegebruik.

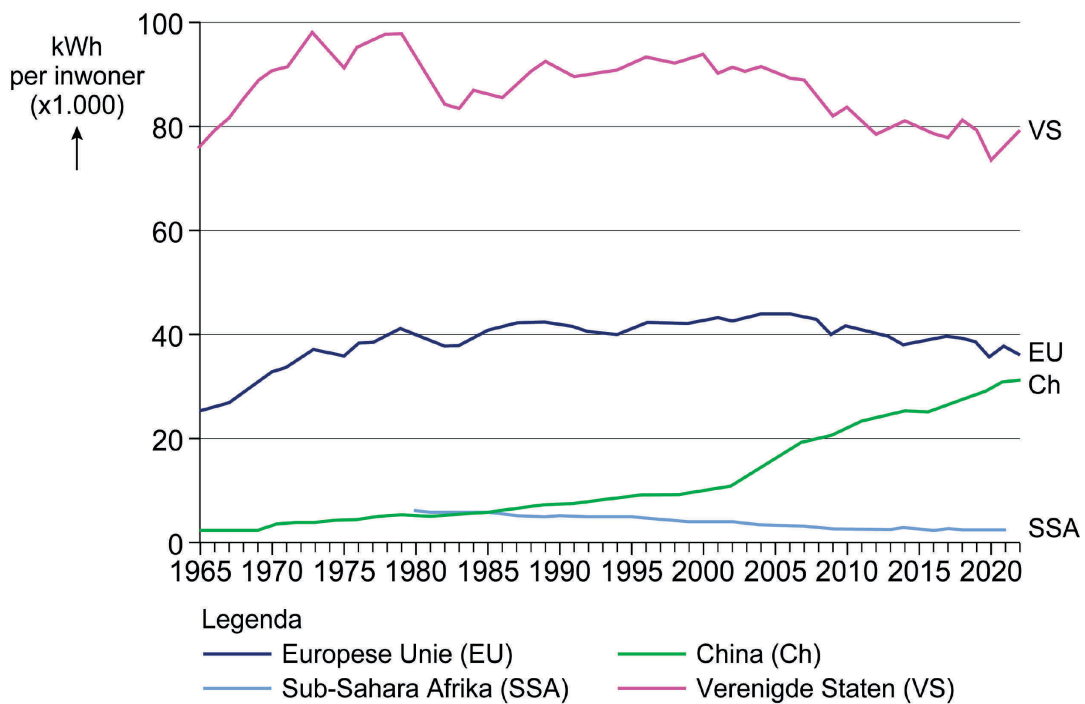
bron 5

Verstedelijkingsgraad

bron 6

Elektriciteitsverbruik

Energietransitie in Sub-Sahara Afrika

Wereldwijd hebben zo'n miljard mensen geen toegang tot elektriciteit. Het grootste deel van hen woont in Sub-Sahara Afrika. Veel mensen zijn daar voor hun energievoorziening afhankelijk van het verbranden van kerosine, hout, houtskool en mest.

In Sub-Sahara Afrika komen steeds meer kleinschalige projecten op basis van zonne-energie. Een Amerikaans elektriciteitsbedrijf biedt voor dertien dollar een zonnepaneel met een kleine accu aan. Dit levert voldoende stroom voor een paar ledlampen, een radio en voor het opladen van een mobiele telefoon. De huur bedraagt daarna acht dollar per maand. Dat is aanzienlijk minder dan wat een gezin kwijt is aan kerosine.

Waarschijnlijk zullen landen in Sub-Sahara Afrika geen volledig bekabeld nationaal elektriciteitsnetwerk nodig hebben. Ze kunnen rechtstreeks overstappen op kleine eenheden van zonne-energie.

Zonnepanelen in een dorp in Nigeria

Opgave 3 – Rotsboog Azure Window in Malta

bron 8

Rotsboog Azure Window bij Malta ingestort

Malta is een eiland in de Middellandse Zee zo'n 100 km ten zuiden van Sicilië. In tegenstelling tot bijvoorbeeld het nabij gelegen Sicilië, is Malta geen vulkanisch eiland.

In de winter van 2017 stortte na een zware storm de rotsboog Azure Window in. Volgens ooggetuigen was de kalkstenen rotsboog in enkele ogenblikken verdwenen. In de rotsboog zaten al langere tijd scheuren en ieder jaar braken stukken af. Vanwege instortingsgevaar was het voor toeristen al verboden om nog over de rotsboog te lopen.

Rotsboog Azure Window vóór en ná het instorten

Opgave 4 – Landschapszones en geofactoren

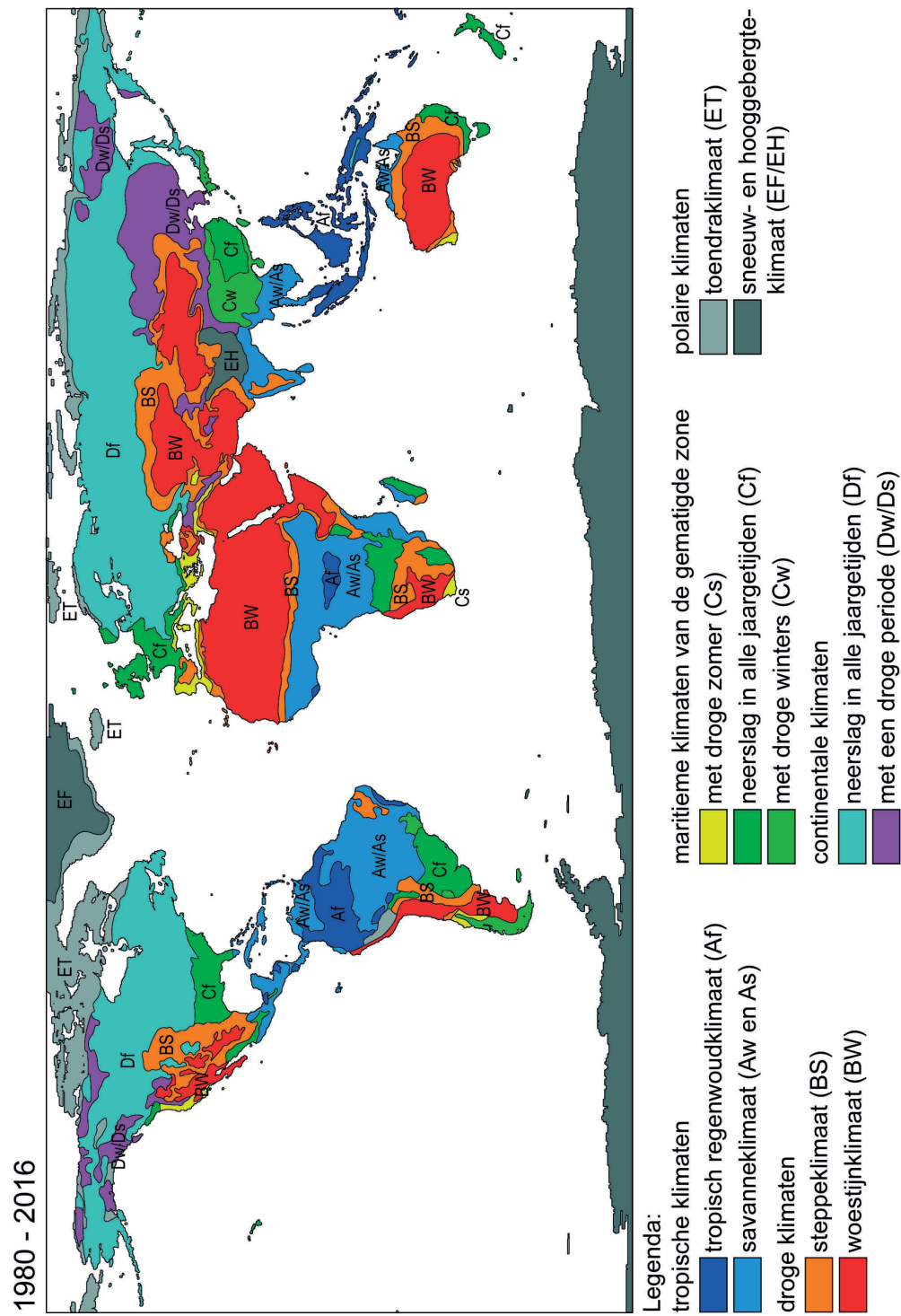
bron 9

Foto's van vier landschapszones

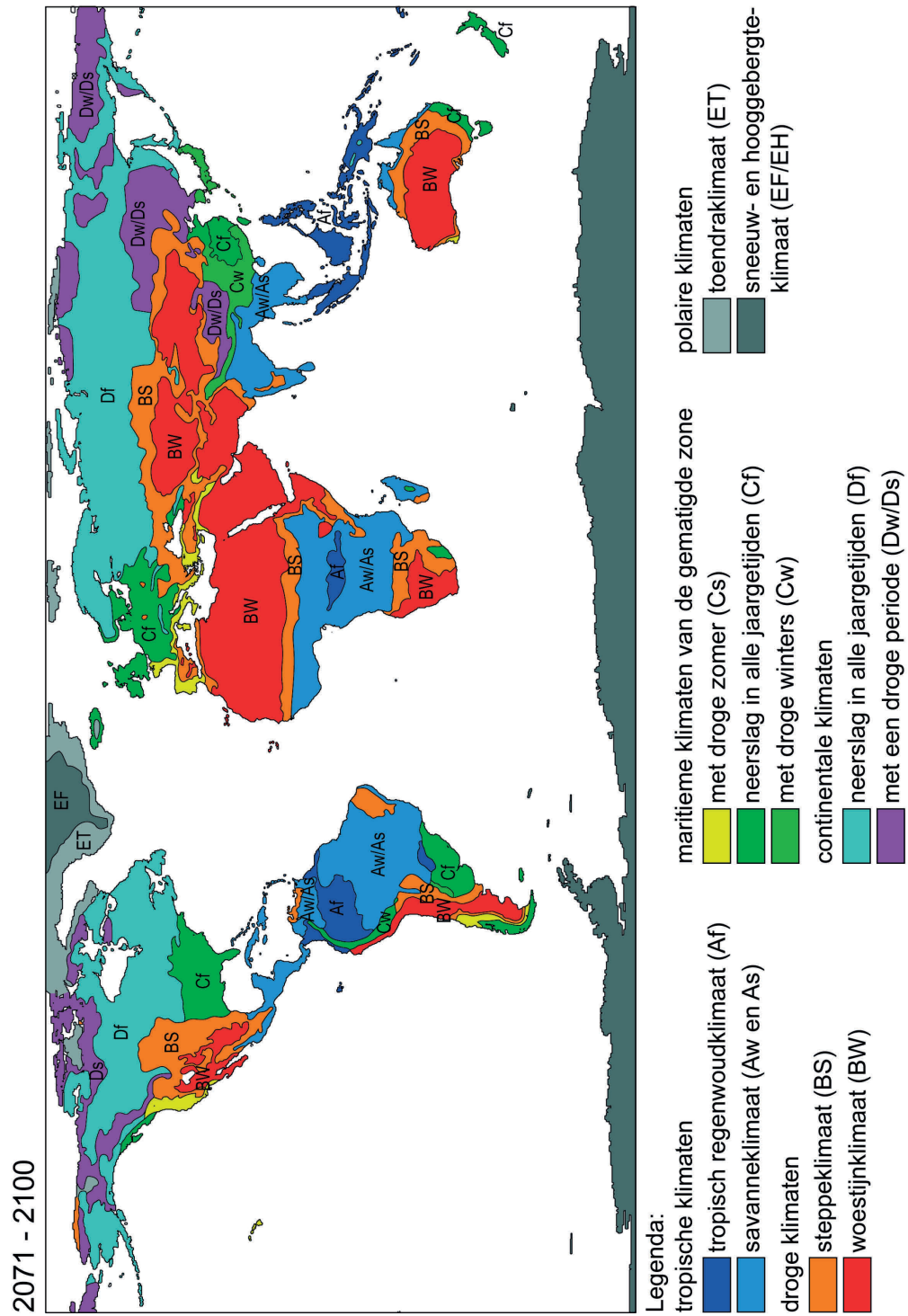
bron 10a

Klimaatgebieden in 1980 - 2016

bron 10b

Klimaatgebieden in 2071 - 2100 (toekomst)

Opgave 5 – De Andes in Chili en Argentinië

bron 11

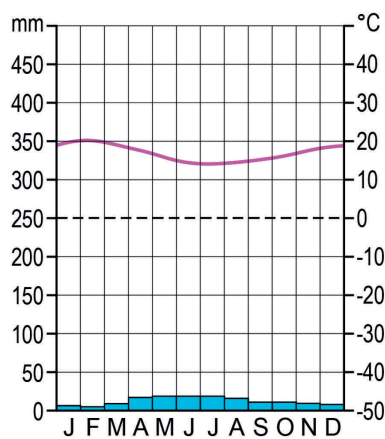
Ligging van de plaatsen Antofagasta (1), San Pedro de Atacama (2),
Fuerte Esperanza (3)

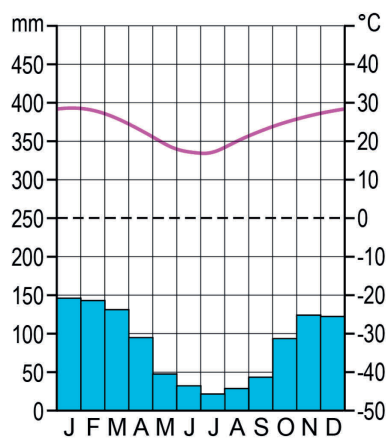
bron 12

Klimaatgrafieken van de drie plaatsen in bron 12

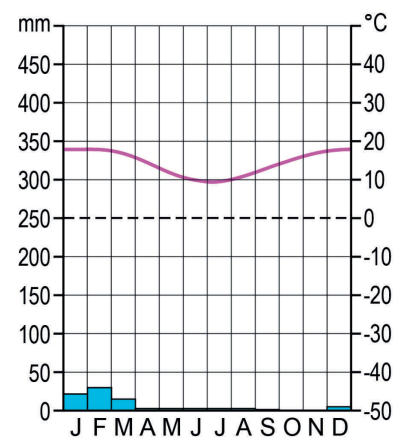
klimaatgrafiek a

klimaatgrafiek b

klimaatgrafiek c

bron 13

Kledingdump in de Atacamawoestijn

Opgave 6 – Ontginning van het Amazonegebied

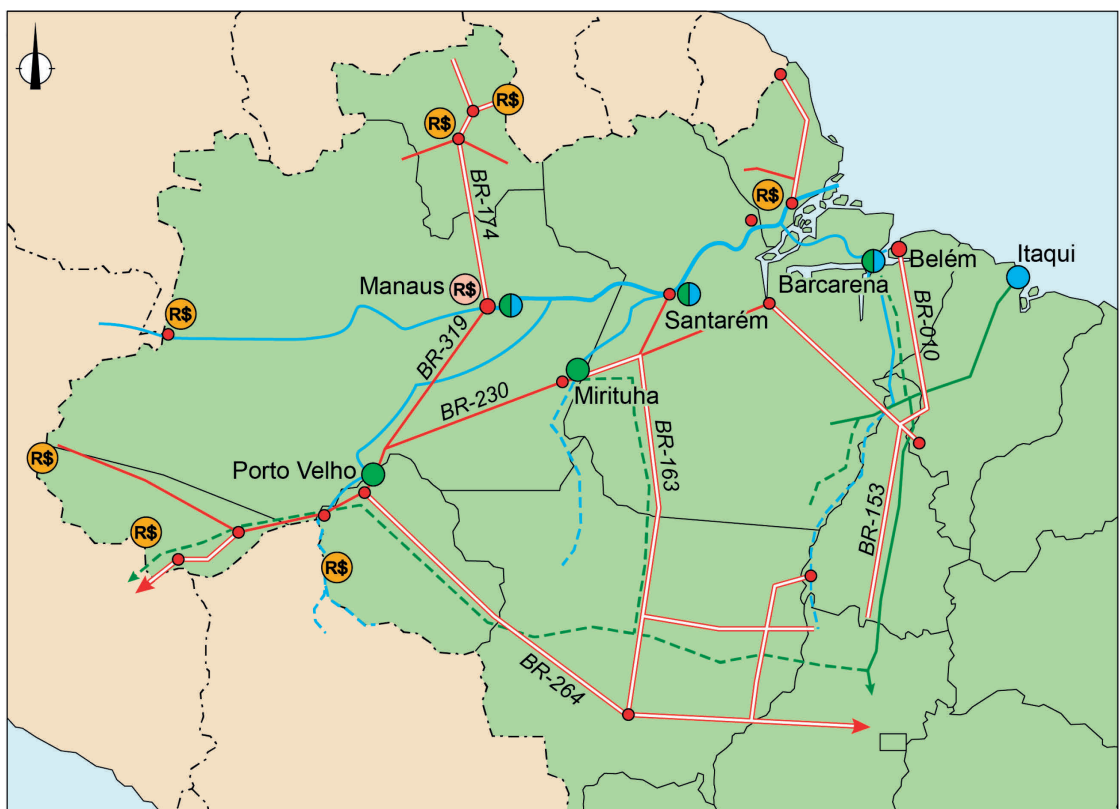
bron 14

Vrijhandel in het Amazonegebied

Het Amazonegebied is de grootste regio in Zuid-Amerika. De kolonisatie van Zuid-Amerika is lang aan het Amazonegebied voorbijgegaan, maar aan het eind van de negentiende eeuw begon de exploitatie van bosproducten, zoals de paranoot en rubber. Vanaf de tweede helft van de twintigste eeuw werd het gebied steeds verder ontsloten.

Midden in het Amazonegebied ligt Manaus. In deze stad is in de jaren 60 een vrijhandelszone aangelegd, Zone Franca de Manaus (ZFM). In de ZFM zijn tegenwoordig ongeveer 600 bedrijven gevestigd, die elektronica, motoren en chemische producten produceren voor de binnenlandse en de buitenlandse markt. Recentelijk zijn in andere plaatsen ook vrijhandelszones ingericht. Samen met de vrijhandelszone in Manaus moeten zij een vrijhandelsnetwerk gaan vormen.

Vrijhandel en transport in het Amazonegebied

Legenda:

- geasfalteerde weg
- - - onverharde weg
- spoorweg
- - - spoorweg in aanbouw
- vaarweg
- - - vaarweg in ontwikkeling

- stad
- binnenhaven
- zeehaven
- Ⓜ Vrijhandelszone Manaus
- Ⓜ Vrijhandelsgebieden

0 250 500 km

Opgave 7 – Caribische landen in het Gemenebest van Naties

bron 15

Barbados, definitief een republiek

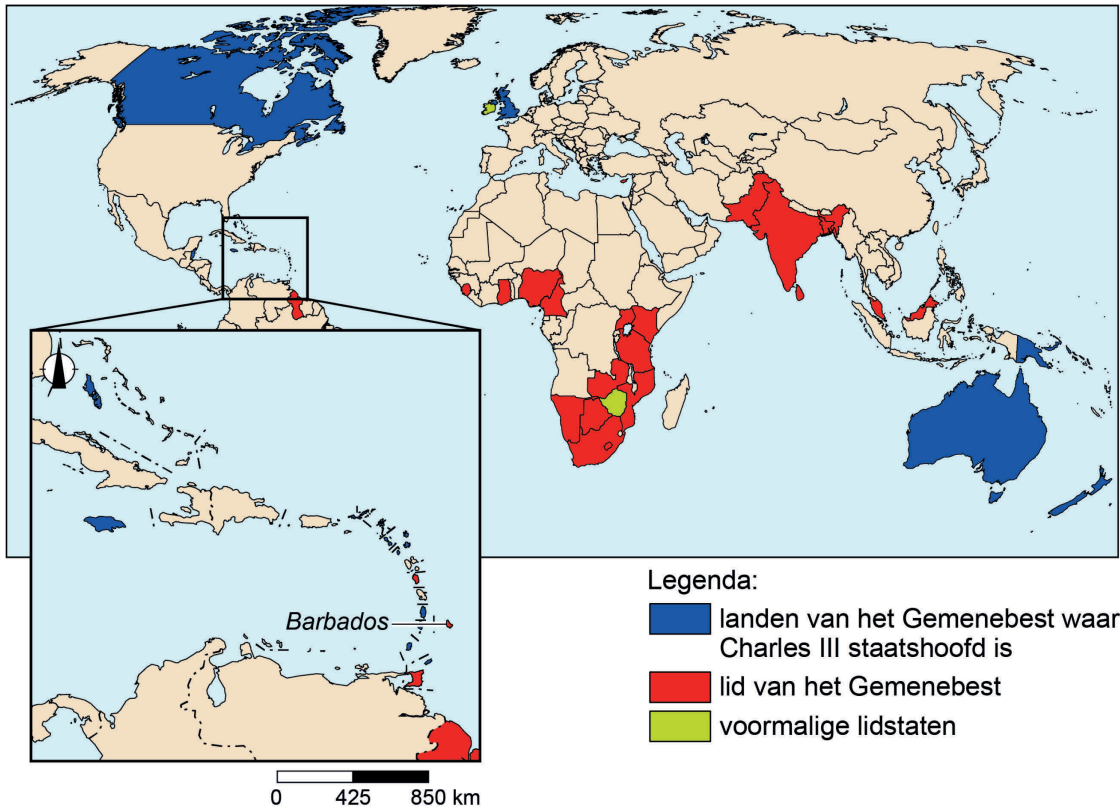
Op 30 november 2021 werd op Barbados de overgang naar een republiek gevierd. Barbados was daarmee niet langer verbonden met het Britse koningshuis. Op deze dag werd de zangeres Rihanna uitgeroepen tot nationale held van Barbados. Rihanna is de beroemdste burger van Barbados en werd in 2018 al benoemd tot officiële ambassadeur voor cultuur en jeugd. Ze heeft haar Bajan-accent nooit verzacht en haar muziek is verbonden gebleven met haar Caribische afkomst. Bajan is een taal met Engelse en Afrikaanse invloeden die wordt gesproken op het eiland Barbados. De huidige Britse koning Charles III was bij de viering aanwezig namens de Britse monarchie.

De president van Barbados, Rihanna en de Britse koning tijdens de viering van de onafhankelijkheid, 2021

Het Gemenebest van Naties

Het Gemenebest van Naties, voorheen het Britse Gemenebest, is een vrijwillig samenwerkingsverband van 56 landen. De Britse koning Charles III is van een aantal van deze landen het staatshoofd. Het doel van het Gemenebest van Naties is de economische welvaart, de democratische waarden en internationale vrede te waarborgen.

Opgave 8 – De sedimentaire boog en de vulkanische boog

bron 17

Midden-Amerika tektoniek en vulkanisme

